

Československý stalinismus v dlouhém trvání

Výzva autorům a autorkám k zasílání příspěvků

Stalinismus představuje mnohvrstevnatý fenomén, který výraznou měrou ovlivnil sociální, politické i intelektuální dějiny zemí středovýchodní Evropy po druhé světové válce. Jeho historii také byla a je v české, slovenské, polské, maďarské či rumunské historiografii věnována zasloužená pozornost. Vzhledem k odlišným historickým trajektoriím dotyčných zemí přitom existuje jistá nesouměrnost mezi dějinami stalinismu ve zmíněném regionu a v Sovětském svazu. Zatímco se autoři a autorky dějin středovýchodní Evropy věnují především nástupu stalinismu po roce 1945, dějiny sovětského stalinismu jsou nejčastěji zacíleny na „vrcholná“ třicátá léta, oproti nimž poválečné dějiny, měnící tvářnost politické a ekonomicko-sociální reality ve středovýchodní Evropě, tvoří spíše pozdní stalinskou fázi. Obojí zaměření je současně určováno především perspektivou politických, případně sociálních dějin.

Československo považujeme za případ, na který lze aplikovat jedinečnou časovou perspektivu. Vedle Sovětského svazu se totiž jednalo o jedinou zemi, kde lze stalinismus zřetelně sledovat v dlouhém časovém úseku zahrnujícím více než dvacet let nepřetržitého vývoje. Komunistická strana Československa byla prakticky po celá dvacátá a třicátá léta nepřehlédnutelnou parlamentní stranou, na konci třicátých let přešla do exilu a odboje, aby se roku 1945 vrátila nejprve coby „první mezi rovnými“ v systému Národní fronty a později jako monopolně vládnoucí strana. V regionu byla jedinou stranou, v níž nebyly výsledky její stalinizace podrobeny radikálním zásahům v moskevském exilu, jako se to stalo v případě německých, polských či maďarských komunistů, kteří z valné části skončili jako oběti politických procesů druhé poloviny třicátých let. Na rozdíl od ostatních zemí regionu potom v Československu došlo k politickému převratu roku 1948 a následné realizaci stalinské revoluce bez účasti sovětské armády.

V takto vymezeném rámci (dlouhého trvání) se chceme vedle politických a sociálních aspektů věnovat především intelektuálním a kulturním projevům československého stalinismu. Zajímá nás především, jak se v tehdejším Československu utvářely a proměňovaly nejrůznější stalinské diskurzy. Zásadní otázka, kterou si klademe, zní: Nakolik byl v dobových diskurzích československého stalinismu manifestován vnitřní rozpor a napětí mezi neustále se měnící politickou taktikou na straně jedné a nárokem na závaznost a všeobjímající platnost vlastních teoretických postulátů na straně druhé?

Mezi otázky, které nás zajímají, dále patří:

- formy stalinského vizionářství
- proměny přístupu ke kolektivním subjektům (například národ, třída)
- utváření a nároky stalinské subjektivity
- formování a proměny stalinského slovníku a stalinských pojmů
- proměny a kontinuity stalinských obrazů
- koexistence a konfrontace stalinismu s jinými proudy levicového myšlení
- platformy, nositelé a odpůrci stalinských diskurzů v československé společnosti

ÚSD

Budeme se těšit na příspěvky v češtině nebo slovenštině **v rozsahu 5 000 až 12 000 slov (20–50 normostran)**. Zasílejte je prostřednictvím elektronického redakčního systému časopisu. **Termín odevzdání textů je 28. 2. 2025.**

Časopis *Soudobé dějiny/CJCH* je indexován v databázích Scopus, CEEOL, ERIH PLUS

Kontakt: sd@usd.cas.cz Tel.: 420 257 286 344